27/2

Forrige uke:

- 4.8 Rektangler og defekt

↑ hver vinkel i en firkant måler 90°.

$\delta(\triangle ABC) = 180^\circ - \sigma(\triangle ABC)$

(og tilsvarende for konvekse firkanter).

- Det eksisterer rektangel hviss det eksisterer en trekant med defekt 0°.
- Dersom det eksisterer en trekant med defekt 0° i en modell for nøytral geo., så har alle trekanter defekt 0° i den modellen.
- Saccheri firkanter og Lambert firkanter

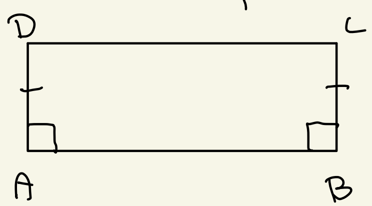

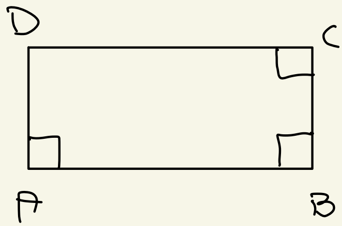

- Det universale hyperbolske teoremet

flere parallelle linjer til l_0 gjennom P_0

$\Rightarrow$ flere parallelle linjer for alle l og P.

Dette er en negasjon av EPP.
I enhver modell i nøytral geometri holder enten EPP eller HPP
Euklid hyperbolsk

- startet på kap. 5: Euklidsk geometri

Teorem 5.1.9 (Clairut's teorem)
Det eksisterer et rektangel.

(Alle Sacchere og Lambert firkanter er rektangler i Euklidsk geometri.)

Teorem 5.1.10 (Egenskaper ved Euklidske parallellogram)
Dersom □ABCD er et parallellogram, så vil

1. diagonalene dele □ABCD i par av kongruente trekanter: $\Delta ABC \cong \Delta CDA$ og $\Delta ABD \cong \Delta CDB$.

2. de motsatte sidene være kongruente,
3. de motsatte vinklene være kongruente,

4. diagonalene halverer hverandre.

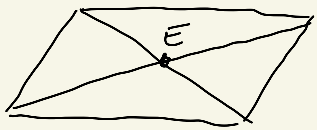

(E er midtpunktet på begge diagonalene.)

5.2 Parallellprojeksjonsteoremet (PPT)

(Vi bygger oss opp mot Pytagoras teorem.)

Teorem 5.2.1 (PPT)

La l, m og n være tre distinkte parallelle linjer. La t være en transversal som skjærer linjene i A, B og C, respektivt, og la t' være en transversal som skjærer linjene i A', B' og C'. Anta $A * B * C$.

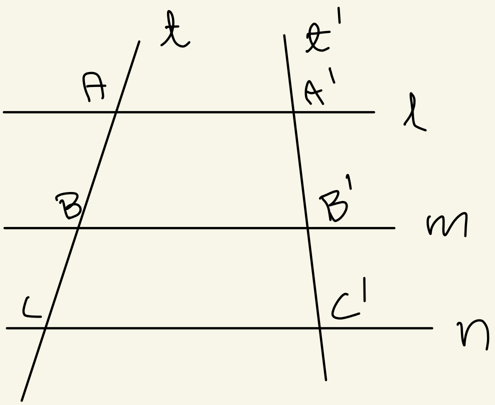

Da vil

$$\frac{AB}{AC} = \frac{A'B'}{A'C'}.$$

Vi starter med å vise et spesialtilfelle.

Lemma 5.2.2

Gjør de samme antagelsene som i Teorem 5.2.1. Anta i tillegg at $\overline{AB} \cong \overline{BC}$. Da vil $\overline{A'B'} \cong \overline{B'C'}$.

Bevis.

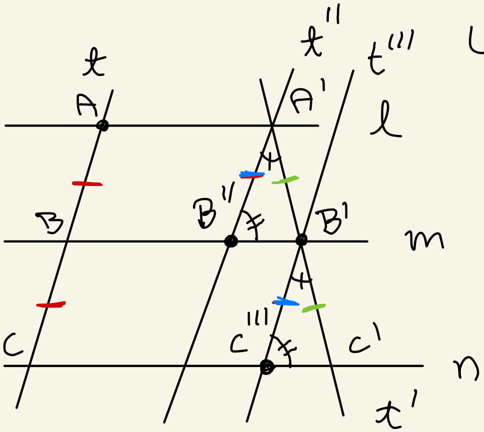

Dersom $A \neq A'$, la t'' være linjen som går gjennom A' s.a. $t \parallel t''$ (EPP). Huis $A = A'$, så la $t'' = t$. Huis $B' \neq B$, la t''' være linjen gjennom B' s.a. $t''' \parallel t$, ellers la $t''' = t$.

La B'' være hvor t'' krysser m og C''' hvor t''' krysser n (Teorem 5.1.5)

Dersom $A = A'$, så vil $B'' = B$ og $\overline{AB} = \overline{A'B''}$.

Dersom $B = B'$, så vil $C''' = C$ og $\overline{BC} = \overline{B'C'''}$.

Dersom $A \neq A'$ og $B \neq B'$, vil $\overline{A'B''} \cong \overline{AB}$ og $\overline{B'C'''} \cong \overline{BC}$. (teorem 5.1.10)

Kombinert med $\overline{AB} \cong \overline{BC}$, så gir dette at $\overline{A'B''} \cong \overline{B'C'''}$.

Huis $B'' = B'$, så vil $C''' = C'$, og

vi er ferdige.

Hvis ikke, så gir teorem 5.1.8 at enten $t'' \parallel t'''$ eller $t'' = t'''$. (transitivitet av $\parallel$)

Da impliserer MAINT at

$\angle B''A'B' \cong \angle C'''B'C'$ og

$\angle A'B''B' \cong \angle B'C'''C'$ (tenk nøye gjennom hvorfor),

så $\triangle B''A'B \cong \triangle C'''B'C'$ fra VSV.

Det følger at $\overline{A'B'} \cong \overline{B'C'}$ (def. av kongruente trekanter).

$\square$

<u>Bevis av PPT (5.2.1)</u> for $\frac{AB}{AC}$ rasjonal.

Ser først på $\frac{AB}{AC}$ rasjonalt tall, altså $\frac{AB}{AC} = \frac{p}{q}$ for positive heltall p og q.

Så bruker vi linjalpost. til å velge $A_0, A_1, \dots, A_q$ på t s.a. $A_0 = A$, $A_q = C$ og $A_iA_{i+1} = \frac{AC}{q}$ for enhver i.

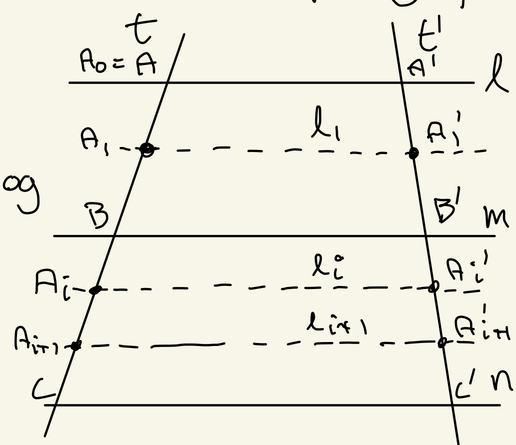

Merk at $AA_p = p \cdot \frac{AC}{q} = AB$, så $A_p = B$.

For enhver i, $1 \leq i \leq q$, så eksisterer det en linje l_i s.a. $A_i \in l_i$ og $l_i \| l$. La $A_0' = A'$ og A_i' være der l_i skjærer t' (teorem 5.1.5).

Fra lemma 5.2.2 følger det at $A_i'A_{i+1}'$

$$= \frac{A'C'}{q}.$$

Siden $l_p = m$ og $l_q = n$, så må $A_q' = C'$, så

$$\underline{\frac{A'B'}{A'C'}} = \frac{A_0'A_p'}{A_0'A_q'} = \frac{p \cdot (A'C'/q)}{q \cdot (A'C'/q)} = \frac{p}{q}$$

$$= \frac{p \cdot (AC/q)}{q \cdot (AC/q)} = \frac{A_0A_p}{A_0A_q} = \underline{\frac{AB}{AC}}.$$

$\square$

Trenger sammenligningsteoremet E3.3: Dersom $x, y \in \mathbb{R}$ s.a.

1. ethvert rasjonalt tall mindre enn x også er mindre enn y, og
2. ethvert rasjonalt tall mindre enn y også er mindre enn x,

så $x = y$.

PPT

<u>Bevis av teorem</u> 5.2.2 for $AB/AC \in \mathbb{R}_+$.

Anta nå $\frac{AB}{AC} = x$ $(x \in \mathbb{R}_+)$ og $\frac{A'B'}{A'C'} = y$ $(y \in \mathbb{R}_+)$

Vi skal E3.3 og beviset i tilfellet $\frac{AB}{AC}$ rasjonal for å vise $x=y$.

La r være et rasjonalt tall s.a. $0<r<x$.

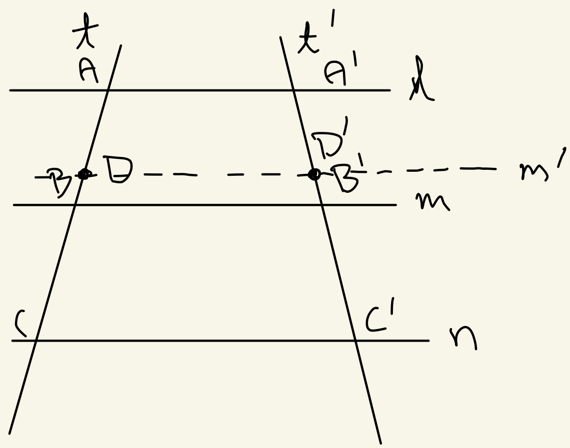

Velg et punkt D på t s.a. $\frac{AD}{AC} = r$.

La m' være være linjen s.a. $D \in m'$ og $m' \parallel m$, og la D' være der hvor m' krysser t'.

Da vet vi at $\frac{A'D'}{A'C'} = \frac{AD}{AC} = r$.

Siden l, m, m' er parallelle, så $A' * D' * B'$, så $r = \frac{A'D'}{A'C'} < \frac{A'B'}{A'C'} = y$.

Anta $0 < r < y$ for r rasjonal.
Da følger $r < x$ av et lignende argument.

Dermed gir E3.3 at

$x = y$, så

$$\frac{AB}{AC} = \frac{A'B'}{A'C'}.$$

$\square$